

jedő részben oly értékes dolgozatot adott, mely önmagában is elengedő arra, hogy Fraknóit renaissancekorbeli kulturtörténetünk uttörő mesterének, könyvét pedig irodalmunkra nagybecsű nyereségnek tekintjük. A munka ezen része legfényesebben van megillusztrálva; nem kevesebb mint 5 Corvin-Codex nagy szinnyomatu és heliogravure másolatát kapjuk, s az egyéb mellékletek és szövegképek oly gazdagságban váltakoznak, hogy ezen rész lapozgatása közbe valósággal történelmi kiállítás renaissance-csoportjában képzeljük magunkat. A külső dísz dolgában a tizkötetre tervezett nagy történelmi vállalat ezen negyedik kötetéről általában is ugyanazt kell mondanunk, amit az előző három kötet mindegyikénél már kijelentettünk hogy mindn újabb kötet az előzőket pompában, fényben, a képek gazdagságában és művészies kivitelében felülmulja, és hogy büszke lehet a magyar nemzet arra, hogy van történelme, mely ily megörökítésre méltó, de arra is, hogy vannak tudósai és művészei, kik ily munkát képesek ország és világ elé állítani. Rövid másfél év mult csak el azóta, hogy e nagyszerű vállalat első kötetét vettük, s akkor büszkeséggel bár, de némi kételkedéssel néztünk a nagy feladat elé, melyet tudósaink s a kiadó társulat maguk elé szabtak; ma már teljes megnyugvással ajánljuk a művelt magyar közönségnek, hogy az Athenaeum ezen nagy történelmi vállalatát tekintse korunk egyik legnagyobb szerzőségeként. A kötet ára rendkívül olcsó; fűzve 6 frt, kötve pedig 8 frt.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csiszár József. —

1. Számítási kérdés.

Egy számnak három számjegye arithmetikai progressiót képez. Maga a szám számjegyeinek összege által osztva 48-at ad, és ugyanazon számjegyek fordított rendben egymás mellé írva 396-tal kisebb számot adnak, mint a keresett. Melyik ez a szám?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik falu az Lüttich Belga tartományban, a hol a francziáknak győzelme volt az angolokon és a németalföldieken s Coburg hg. császári vezér legyőzte a francziákat? Mikor történtek ezen ütközetek?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a görög bölcsész Kr. e., a ki a régiebb szkeptikus iskolát alapította? Azt tanította, hogy semmi sem bizonyos, a mit az ember tudni vél; állást foglalt a sophistikával szemben. Mikor született és hol?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik madár az a billegetők (motacillidae) családjából, a mely 13 cm. hosszú. Észak-Európában és Észak-Ázsiában honos, nálunk márcziustól novemberig tartózkodik?

A 40. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése
Számítási kérdés: $X = 1 - 11uz$, $y = 138 + 18uz$ és $z = 68 + 20uz$, hol $uz = 0, -1, -2, -3$ lehet. A fizetés tehát négyféleképpen történhetik. A két egyenlet ez: $10x + 5y + z = 768$ és $y = 2x + z$.
Földrajzi kérdés: Rheinwald völgy. *Történelmi kérdés:* Lothar római császár meghalt 1137-ben dec. 3-an *Természetrizai kérdés:* A kaposos korpafű (Cycopodium clavatum). *Rácsrejtély:* Munka után édes a nyugalom.

A 40-ik számba közölt fejtörő kérdések helyes megfejtését beküldötték: Grossman Oszkár, Dráveczky Manó, Marikovszky László, Hodács Ágost, Hirsch Jenő, Andrásóvics János, Weisz Henrik, Pataky Antal, Vass Lajos, Molenda János, Gyarmathy László, Baranyai József, Takács Lajos, Mayer Frigyes, Szepesi Géza, Szaploneczay Mihály, Krámer Lajos, Jászoly Béla, Szabó Károly, Balázs Ferencz, Gadó Sándor, Tamásy Géza, Serédy Jenő, Pataky Antal, Palugyay Jenő, Dénes Bertalan, Kún István, Marton János, Lajtos Ferencz, Kutsera Lajos, Puck Jenő, Kohn Vilmos, Ferenczy Zsigmond, Nagy Elek, Fodor Lajos, Gál Sándor, Farkas Ferencz, Wiedermann Sándor, Vargha Jenő, Szendrei Béla, Kövy Pál, Lukács János, Hegedűs Ferencz, Lampert János, Kaufman Sándor, Grosz Henrik, Geiszt Anke, Hartl László, Gyulai Dénes, Miklósy Gyula, Kristóf József, Bernáth Béla, Plank Károly, Fekete Gusztáv, Pető József, Ráder Károly, Orosz Béla, Vass Lajos, Szauer László, Károly Ignác, Kunoss Vilmos, Ternyei István, Grau József, Obermayer János, Schreiner Kálmán, Váradai Béla, Offenmüller Zsigmond, Ács János, Kövesi Albert, Bodó Lajos, Ehrenfeld Jenő, Báder Gusztáv, Alföldi L., Gadó Sándor, Dauermann Károly, Bernát Béla, Szegefi Mór, Asztalos Béla. A kitűzött könyvjutalmat Asztalos Béla (Budapest Döbrentey-tér 3.) nyerte el.

Szerkesztői telefon.

Grün A. Jászberény. Mi addig nem intézkedhetünk, míg közelebbi címét nem közli. — Perl J. Átadtuk a rovatvezetőnek. — B. J. Kaposvár. „A vén tanító” meg sem közelíti a „Vén deák”-ot. — N. Gy. A gondolatok jók, de a vers igen gyöngye. — L. J. Debreczen. A kérdéses cikket lehetetlen közölnünk. — B. L. A tudósítás későn jött. — B. Kálmán. A beküldött dolgozat eszinos, de hogy miért nem közölhetjük, megtudhatja, ha lapunk aug. 16-iki 33-ik számát olvassa. F. L. Bpest. A tudósítást köszönjük, de az már a mult számunkban megjelent.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
 A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
 Fél évre 2 frt.
 Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
 főgymnasiaumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hirdetéskiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
 KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI., Teréz-körrut 23. sz.
 KÉZIRATOKAT
 nem adunk vissza.

Halottak napján.

Ez a *fájdalom* napja: a mikor öt világrészben omlanak a könnyek, szakadoznak a behegedt sebek és szárnyrakelnek a búbanatos sóhajok.

Ez az *emlékezés* napja: a mikor elnémul az életnek siketítő, önmagunkra gondolatot piaci zaja, a mikor a nagy világnak szépségeiből csak egy vagy több domborodó sir létezik számunkra és gondolatainkat, érzelmeinket egy vagy több lény tölti be, a ki nem időzik többé körülünkben, kin semmi földi, érzeki nincsen immár. Az elvesztetteken, az édeseken, a drágákon jár borongó emlékezésünk.

Ez az *egyenlőség* napja: a mikor mindnyájan egyformák vagyunk az emlékezésben és fájdalomban, a mikoron hatalmast és lenyűgöztet egyaránt *egy* megszentelt érzés, *egy* kenetteljes gondolat tölt el. Sós a köny és megenyhítő, peregién bár végig a koldusnak vihar verte arcán, vagy a dúsnak naptul-szélül őt vonásain.

Ez a *megalázkodás* napja: a mikor legörnyeszti kevély fejünkkel a gyarlóság töredelmes tudata. Ránk nehezkedik a sujtó eszme, hogy porból lettünk, porrá leszünk. Mi a mi nagyságunk, pompánk, dicsőségünk, büszkeségünk? Hiuságok hiusága! Kérlelhetetlenül ránk talál az utolsó nap és az a másik, a legeslegutolsó: dies irae, dies illa....

De mit használ a mardosó önkínzás? E napon ne elegendjen gondolataink közé a kétely sötétes árnya, ne homályosítsa el jámbor érzelmeinket az éggel tusakodó dacz boruja,

miképen a láng fényét megcsökkenti a vele elvegyülő füst gomolygása.

Csak a kietlen lelkü, hitet, eszményt költészetet kikaczagó lény bolyonghat ma meg nem illetődve a sarkert utain. Halottak napja a halottaké és azoké, a kik *hisznek!* És az a nap nem csak a megalázkodás napja: a *főlemelkedés* is! Olyanok vagyunk, mint a mesebeli királyfi, ki rut alakba lenyűgözve epekedik, de időnként vissza kapja világszép formáját. Mi is levetkőztük magunkról a hétköznap kicsinyes, érdes mezét és beleszokva a mulandóság gondolatába, lelkünk magasabb röptére ered, megnyílik előtte az *út*, az *erény*, az *élet*, mely nem földi.

Ez a nap a főlemelkedés napja! Ezt beszéli a melábusan mosolygó őszi verőfény, melynek sugarai gyöngye aranyba vonják a büszke márványormokat, az egyszerű fakereszteket és a fáknak tar koronáit. Ezt beszéli a felhőtelen, kék ég. Jerünk! Élvezzük e főlemelkedésnek méla gyönyörét.

Az emberár egy-egy hatalmas, pazarul pompázó mauzoleum felé sodor bennünket. Alattuk elhunyt jeleseink nyugosznak békén. És a levegőben mintha ott suttogna büszke szavuk: Non omnis moriar! Itt a tanúsága ennek. Siremlékük körül ezren és ezren megfordulnak, szentelt emléküknél egy nemzet rójjá le a hódolat adóját.

Tovább! A nagyok koporsója fölött nem emelkedik mindig aranynyal czifrázott márvány és porfir - obelisz, nem buslakodik szomorufüz vagy gyászceiprus. De az érdem, a nagyság ezen

egyszerűen barnálló rögök alól is öröklétre tör! A kegyelet e diszítetlen fejfákra is rárakta a maga koszorúit.

Tovább! A hatalmasok, a gazdagok világosságban, virágban; koszoruban uszó nyugóhelyei lassankint elmaradoznak és az esti szürkület már sötétlőbbnek tűnik föl. A szegény népnek szakaszában vagyunk. De azért a hantok fölött itt is világít egy-egy méces és zöldelt koszorucska. És a kik a sirok mellett letelepültek, azoknak a szívében szintugy él a szeretet, szintugy méliázik a bú, szintugy éberkedik az emlékezés, mint a dúsak, szerencsések bensejében.

Tovább! Azaz, ne is tovább... Szemünk már itt nem lát a sötétben, léptünk bizonyta-

lanul botorkál hepehupás dombok között. Sehol még csak egy pislá mécsvilág sem! Bedőlt halmok, tört, rozzant fejfák. Lélek sem jár ide. A kik itt porladnak, azokat már rég elfeledték, családjuk kihalt, hozzátartozóik távol estek tőlük... De azért a pihenés e névteleneknek is csak jól esik, mint azoknak, kiknek sirágya fölött gyászéesség pompázik. És az angyal életre keltő harsonájának rivalgása csak ugy elhat ide, mint a fejedelmek magányos kriptájába.

... Csönd, mélyes mély csönd. Szellő sem lebben, falevél sem zizzen. A sejtelmes némaságban, a tetetlen sötétségben megszólal:

— *Feltámadunk!* K. A.

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

Elindultak s csakhamar megpillantották a senekák faluját. John elrejtőzött egy odvas fában, Nikunthas pedig egyenesen a falunak tartott.

Kevés élet volt a faluban; itt-ott lehetett látni néhány játszó gyermeket, egy-két nőt s néhány elaggott harczt.

Nikunthas körülnézett s csakhamar ráakadt a tanács kunyhójára; előtte két vén indián ült, akik kíváncsian néztek a közeledő ifjura, Nikunthas, amint odaért, meghajtott magát és így szólt a miamisok tájszólásán:

— Mahori, a waibiachták törzséből arra kér benneteket, engedjétek meg neki, hogy az éjet itt töltsen.

A főnökök megértették az ifju szavait. Figyelmesen s gyanus szemekkel mérték végig többször is az ifjut, aki szándékosan hagyta Johnnál ezüst érmét s skalpjait.

— Hát hogy jön ide miamis és még hozzá északról?

— Népem küldött el az ottawákhoz, hogy elhívjam őket az Ohio-völgybe; népem azt akarja, hogy az ottawák is harczoljanak az angolok ellen.

— Hisz akkor nyugotra kellett volna mennie a miamisnak, hogy kerül tehát ide?

— Két delawarral találkozott az ottawáknál, akik békére sarkalták őket; ezekkel együtt jöttem eddig; csak ma váltam el tőlük.

— És csakugyan engedtek az ottawák a delawarok mézes-mázos beszédének?

— Nem, fegyvert fognak az angolok ellen.

— Jó, a delawarok nem férfiak.

Nikunthas szavai eloszlatták a senekák gya-

nakodását annál inkább, mert a törzs, melyhez Nikunthas állítólag tartozott, csakugyan elpártolt az angoloktól. Hosszabb hallgatás után így szólt az öregebbik:

— Szívesen látunk itt a tűznél, mindjárt kapsz ennivalót.

A főnökök parancsára egy fiu evezette Nikunthast egy kunyhóhoz, amely üresen állott; a legtöbb kunyhóban csak nőt, gyermeket lehetett találni.

Nikunthással szemközt nagy kunyhó volt; nagyságára s szépségére nézve elűtött a többitől. Valószínűleg főnök lakott benne. A kunyhó előtt vígan lobogott a tűz, a tűz felett pedig füstölgő katlan lógott.

Az öreg asszony, aki aligha szokott hozzá a harcztok részéről ily bánásmódra, így szólt Nikunthashoz:

— Te igazán barátságos vagy «meumi».

— Apámtól tanultam, hogy barátságosan kell bánni mindenkivel.

— Ez szép, bár a senekák is így gondolkodnának!

Erre elment az öreg; alig haladt néhány lépésnyire, utána ment Nikunthas is.

Megfordult és ezt kérde az ifjutól:

— Mit akarsz?

— Nem adna nekem, jó anyám, egy kis vizet, ugy szomjazom.

— Várj kissé — és e szavakkal elűnt a szarvasbőr mögött, mely a bejáratot takarta el.

Nikunthas sólyom szemre észrevette, amidőn a szarvasbőr fellebbent, hogy a kunyhóban egy nő fekszik, hosszú, szőke haju.

Az öreg nemsokára tökhéjat hozott Nikunthasnak és így szólt:

— Ott van a forrás.

— Nikunthas lecsillapította szomjuságát és visszaadta a héjat az öreg asszonynak.

— Férjed angol skalpokért ment?

— Ő már rég átköltözött a vadászterületekre, a tulvilágra; én most Pontine főnöknek főzök.

— Ez nagy harcztos, nemde?

— Bizony, — mondá az öreg, — baltáját nem régen is vérben fűrésztötte a Genesei folyó mentén.

Nikunthas már majdnem bizonyosra vette, hogy a nő, akit a kunyhóban látott, a Genesei folyó vidékéről való, talán maga, John nővére.

— Nincs felesége Butinenek?

— Nincs, első felesége, a ki az én leányom volt, meghalt és most egy fehérbőrűt akar feleségül venni.

— Ő, azt nem teszi helyesen; vörösbőrű sohasem vegyen el fehéret. Talál elég szépet a vörösbőrűek között is.

— Igazad van.

Meghajtotta magát és elment kunyhójába, szintugy az öreg asszony is a magáéba.

Nikunthas lefeküdt s egy szűk nyíláson keresztül folyton kilesett, szemével kísérve az áteltenben levő sátrat.

Nemsokára eljött az egyik öreg főnök és így szólt az asszonnyhoz:

— Még sir a «fehér rózsá»?

(Folytatása következik.)

Nemes boszu.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(5)

Sennyei megvetőleg fordult el Nagytól, a ki egy darabig fecsegett még, majd fűtörészt, ugrált, végre lefeküdt és elaludt. Sennyei pedig elővette visszanyert noteszét s nézegette.

— Nincs benne a fénykép. Hát az 5-ös? Az itt van. Hm. — Hát a gunyos vers? — Az ki van szakítva. — Hm. Hát erre volt szükség! De kinek?

... Kinek? Lássuk csak ezt a noteszt... Mi ez? Rózsá szírom. Hm. S rajta monogram. Sz. K. P. I. Kié lehet ez? — De hisz itt van az osztály névsora. Ni itt meg idegen írás van: Die Rache ist süß... Ugy?! — Tehát bosszu van a dologban! Kik is az én «jó barátaim»? — Ez a Wald, Kovács, Balogh, Kis, mind megfojtának egy kanál vízben; Riegler is «jó barát», de ilyenre nem volna képes. — Mit is mondott a császár apja? «Ilyen volt a nagyobbik, mint te öcsém, ruhája, magassága, talán te is voltál».

Tehát már van egy ismertető jel. Wald, Riegler, Balogh, Kis nagyobbak nálam, Kovács kisebb. Szentimrei, Szabó meg Szebeni ilyen magasságnak mint én. — Szentimrei fekete ruhában jár; tehát vagy Szabó vagy Szebeni volt. — De melyik? — A monogram első két betűje ugyan illik Szabó Károlyra, de a P. és J.? Melyik volt nagyobb ellenségem? — Világos, hogy Szebeni. Nini! — Hisz az Sz. és P. rá vall. Hát a K. és J.? — Miért haragszik rám Szebeni? Hogy — igaz gyerekségből — első osztályos korunkban feljelentettem, de hisz az

régen volt. S mégis ugy hiszem, hogy mindig gyűlött, bár mézédés volt szemtül-szembe. Sokszor rágalmazott. — Tehát ő lenne? — Tehát a versre volt szükség? — Nini! Hát az arczkép? — Q me caecum! Hisz itt van a monogram értelme: Szebeni — Keresztessy — Péter Irma. — Hiszen... Ugy van. Szebenivel egy-

szerre kértük fel egy alkalommal tánczra. Emlékszem rá, hogy azonnal hazament Szebeni azóta kétszeresen hízott nekem. És ez csak most tűnik fel nekem! — Óh istenem, köszönöm a világosságot, de kérlek, ne hagyd bosszultatlanul a bünt. Óh mert fogadom, hogy nem viszi elszárazon; fogadom, hogy megemlegeti ezen tettét s boszumat, míg él. Fogadom...

— Na mit fogatsz már he? kérdé Nagy felébredve.

— Azt barátom, hogyha egyéb büntetést kiállok is, de «szabályszerű»-m nem lesz év végén.

— Bolond vagy te, ha a tanárok elnézésére számítász.

— Jó, jó! Majd meg tudod. Csak hogy egy kis időre van szükségem.

Ezek után Sennyei egészen könnyebben érezte magát s még ő vigasztalta Gombost meg Kátait, a kik az iskola előtt várták.

— Ne vonjátok meg kérlek barátságokat ezután se tőlem, mert bebizonyítom nemsokára, hogy ártatlanul voltam büntetve. Most már nekem van gyanúm valakire . . .

— Kire? kérdék egyszerre, mi közben Kátai elhalaványult.

— Még most nem szólok semmit, majd megtudjátok nemsokára. Csak azt mondom, hogy Sz-szel kezdődik a neve. Most megyek haza, magam akarok lenni. Szervusz fiuk.

Mondá s elsietett. Gombos is haza indult, Kátai pedig Szebenihez sietett.

— Szebeni! Nem bánom, akármit csinálz velem, nem bánom, akár mily ellensége vagy is Sennyeinek, ő nekem legjobb barátom, nem tűrhetem, hogy miattunk ártatlanul szenvedjen.

— Ha te tudnád, hogy én mennyit szenvedtem Sennyei miatt!

— Eh, mit bánom én: bizonyosan rá szolgáltál, de én nekem semmi rosszat nem tett s mondom, akár akarod akár nem, én szólok, még ha kicsapnak is.

— Ostoba, hisz azt megkapod a történetek után bizonyosan, én is, de mit használz avval Sennyeinek? látod ezt?

Ezzel odaadta a Sennyei által irt gúnyos verset, illetve annak másolatát.

— Hát aztán mit akarsz evvel?

— Ha befogod a szád, semmit; de ha valakinek, annál kevésbé Sennyeinek vagy a tanároknak szólalni mersz, én azonnal átadom ezt Fodornak és hidd el nekem, hogy kicsapják érte Sennyeit.

Erre Kátai minden gondolkozás nélkül széjjel tépte a verset.

— Hehehe! — Milyen vak vagy te, mint mikor . . . de erről nem szólok. Hát azt hiszed, hogy az a Sennyei írása volt? Hát azt hiszed, hogy a mit hónapokig lestem a miért egyrészt elloptam a Sennyei noteszt, kiadom a kezemből másnak, mint Fodornak? Hát csak jó lesz hallgatni.

Kátai könyörgésre fogta a dolgot.

— Eh, menj! Csak nem vagyok bolond, hogy

mikor boszúm kielégítettem egész simán, akkor avval fizessem meg, hogy egy bolond kedvéért kicsapassam magam!

— Hát jól van Szebeni, hanem ez még keverses lesz neked.

— Nevetem fenyegetéseidet. Jó éjt!

Kátai leverten távozott.

— Óh — mondá magában — ilyen elveteültnek nem hittem volna ezt a Szebenit. Istenem, most már mit csináljak? Pedig Sennyeinek nem szabad többet szenvedni. Hiszen most már ki nézne rá jó szemmel? — Óh ez a gazember! — Hanem jól van! Megyek Gomboshoz.

— Pista, ha barátja vagy Sennyeinek, hidd el holnap, úgy is vasárnap lesz, ezt a Szebenit fürdeni.

— Miért kedves Kalim?

— Azt én tudom, majd megtudod te is. Csak tedd meg ezt a kérésem kérdezés nélkül

— Jól van, megteszem, de azután megmondám!

— Megmondom, becsületesemre.

És úgy is lön. Szebeni hajlott a szóra s másnap délután Gombossal elmentek a folyóhoz. Pár száz lépéssel követte őket Kátai úgy azonban, hogy nem tudtak róla semmit. — A mint már javába fűrödtek oda ért ruháikhoz Kátai. Kivette a Szebeni noteszt. Ebben a pillanatban észre vette Szebeni.

— Hohó! Te kis szemtelen, megállj csak!

S rögtön kiugrott a vízből s a legszükségesebb ruha darabot magára kapva utána szaladt Kátainak. Az is szedte a lábát, miközben a noteszből kikereste a verset, az eredetit. Csakugyan benne volt. Elhajítva a noteszt még jobban neki iramodott, de azonnal széjtépte a verset. Közben Gombos is kilépett a vízből s hirtelen felöltözve elindult utánok s megtalálta a noteszt s nem messze tőle az arczképet. Most gyorsan

visszafordult Szebeni s el akarta Gombostól venni a noteszt s képet.

— Hej pimaszok, ugy-e kicsináltatok előre?

— Elhallgass, kölyök szolt Gombos, most már tisztán látva a Kátai szándékát. Elhallgass, mert úgy atyulán teremtelek, hogy a Kőrösbe esel. Szebeni erre dulakodni kezdett, de a sokkal erősebb Gombossal nem birt.

— Mit erőlködöl? Hiszen, úgy is láttam az arczképet, a mit Sennyeitől loptál.

— Hanem megálljon az a kis kölyök, mert tudom istenem agyon ütöm ezért.

— Azt szeretném én látni, Peti, hogy csak egy ujjal is hozzá nyulj, akkor meg te sem nézed többet a fényes napot.

Szebeni lihegve ment öltözni, Gombos meg Kátai után sietett.

— Mondtam én ugy-e, hogy okos fiu vagy te Kali? mondá Gombos, amint utólérte. S a kis Kátai majd kibujt örömeiben a bőréből.

— Csak annak örülök legjobban, hogy ennek a gazembernek nincs eszköze Sennyei ellen.

— Hanem én nekem van Szebeni ellen. Most már tudom, hogy kire czéltott Sennyei tegnap délután. Most már tudom, hogy Szebeni volt az egyik tolvaj. Itt van nálam a bizonyíték. Menjünk Sennyeihez.

— Ugy van, menjünk Sennyeihez! Bevallok neki mindent.

— Na mi az ujság Sennyei? kérdé másnap igazgató ur a hozzá belépő Sennyeitől.

— Igazgató ur kérem, jelentem, hogy a büntetést, illetve egy részét, a carcert kiállottam, de most is azt mondom, hogy nem én voltam deliquens.

— Ugyan fiam, mit kedélyeskedel itt?

— Van okom rá, mert tudom, kik a hibások. Igazgató ur most feszülten figyelt rá: Nos?!

— Hanem nem mondhatom meg neveiket addig, mig ígéretet nem kapok arra, hogy nem lesz szigorú büntetésök.

— Ejnye fiam — szolt mosolyogva az igazgató ur — hát azt hiszed, hogy mi velünk alkudni is lehet?

— De csak az egyik hibás és a másiknak kedvéért teszem, a mit teszek, mert ő mindent elbeszél nekem töredelmesen s igazgató ur is igazat fog nekem adni, ha azt mondom, hogy az illető nem érdemel nagyobb büntetést, mert nem megátalkodott, hanem csak pillanatra, a rossz ingerlésére tévedt el.

— Hiszen fiam, ha így áll a dolog, a mit tehetek, megteszek, legalább mond el a dolgot.

Erre Sennyei részletesen előadta, hogy mint vallott be neki «az a másik fiu» mindent, hogy azt «az egyik» a rosszabb kényszeri-

tette a lopásra, hogy az öregre se ő dobált, hogy a noteszt is az a rosszabbik lopta el s vesztette el véletlenül a kert alatt, a miért aztán ő (Sennyei) került a crédóba. Ez a fiu rettenetesen fél az apjától, meg attól, hogy kicsapják; de ezt nem érdemelné meg, mert jóra való fiu. Sennyei el nem tudná viselni, ha ezt a fint kicsapnák, mert legjobb barátja, s kész megbocsátani amannak is barátja kedvéért.

— Jól van fiam, látom jó akaratodat, bár ama gazembert takargatnod bün, de mégis megteszek érettetek mindent, a mit tehetek. Csak te fiam örizkedjél máskor, hogy ilyen dologba ne kerülj, mert igazán mondom, nekem iszonyu rosszul esett, hogy most majd rád bizonyul a rossz. Menj fiam és bizzál.

Sennyei forró köszönet után távozott s egyenesen Szebenihez ment, ki épen utban volt s nem valami barátságos arczczal fogadta Sennyeit.

— Szebeni — kezdé — mindent tudok. Magamtól is tudtam, hogy te voltál az egyik, hanem szerencséd, hogy Kátai volt a másik. Igy, bár erős boszút fogadtam, nem teszek ellened semmit. Tudom, hogy mit tettem veled első osztályos korunkban. Látom, te nem feleddtél el. En ezt elfeledem a Kátai kedvéért. Hát te elfeleded-e valahára azt a gyűlölséget, a melylyel egymás iránt vagy inkább te viseltéttél irányomban?

— Oh Sennyei, ha tudnád te azt érezni, a mit én most érzek. Igazad volt, mikor azt emlitéd, hogy csak én viseltettem irányodban gyűlölséggel; igen! én gyűlöltem mindkettőnk helyett. — Nem ígérem, hogy elfelejtem e haragot, hisz arra, a milyen romlott vagyok én, hosszú idő kell. De azt ígérem és szám nem hazudik, hogy soha utadba nem kerülök, soha ellened nem teszek, csak te kerülj engemet. Te jó vagy, ezerszer jobb mint én, nem érdemelnéd meg, hogy bántsalak, csak kerülj engemet, mint a bünödet. Köszönöm mostani jószágodat s ha elfogadom, szegény jó anyámért teszem, ki sokat sir miattam. Nem bánom, akár milyen büntetést kapok, szivesen viselem.

— Mélyen sajnálom, hogy teljes bocsánat ígérest nem adsz, hiszen még jóformán gyermekek vagyunk, a mostani események kevés nyomot hagyhatnak kebleikben.

— Mondtam Sennyei, a mit mondtam; ha lehet, ha magad is rajta leszesz, elfeledlek örökre.

— Ugy hát isten veled. En megbocsátottam.

Varga Gábor.

(Vége.)

Két gyerekről.

— A «Tanulók Lapja» pályázatán jutalmazott költemény. —

Volt mifelénk két szösze gyermek,
Fiai egy komor embernek;
Ha szembejöttünk, kalapot
Levéve mondtak «jó nap»-ot.

Egyik esőndes volt, másik csacska —
Intette is a nagyobaeska:
«Pali, a bácsi haragos!»
«Dehogy, hiszen nevet, Lajos!»

Egyszer, hogy jöttek kéz a kézbe,
Kiváncsi szemmel szertenézve
Valamelyik ünnepnapon —
Utuk hová? kértem nagyon.

«Emlékszik-e a kis hegyekre?
Anyácskához megyünk a kertbe?»
«Hát az anyátok ott lakik?»
«Sok éve; Lajos, hányadik?»

Indulnak már az utcán végig;
Ruhájok még felém fehérlik.
Eltűnnek most egy ház megett —
S titkuk meglopni sietek.

A vén füz lombja halkan zúgva
Le-leborul a füves útra...
A két gyerek már ott halad,
A szél széthordja szavukat.

«Ugy-e, Lajos, bujósdit játszunk,
Ugy sem szabad otthon, minálunk;
Én elbujok, te meg keressz...
Bujósdit játszunk, ha szeretsz!»

Találkoztunk a sirkert-aljba;
Egyik esőndes volt, másik csacska.
«Pali, a bácsi haragos!»
«Dehogy, hiszen sir, nézd Lajos!»

A két testvér gyorsan befordul;
Ugy nézem őket egy bokorbul.
Eltűnnek a kapu megett —
S titkuk meglopni sietek.

A küszöbön már állalléptem
Az ajtó most csapódik épen...
Egy siron az egyik gyerek,
Két ujjá közt virág remeg.

A zajtól tán: riad, felretten,
A sirok közt szalad ijedten...
Kiált, hogy messze hallani:
«Hol vagy Pali, hol vagy Pali!»

Mögüle egy márványszobornak,
— Hol a mohás föld mélyre horpad —
Egy fürtös fej elébukik:
«Pali ugy-e jól elbujik?»

És fut elébe a testvérnek —
A sirnál épen összeérnek;
A kisebbik a sirra rogy...
«Vigyázz, ne üsd meg valahogy!»

Elérti az, bátyjára bámul...
És valami a mult árnyábul
Lelkökre lassan leborul,
A szívök fájón elszorul.

Szemökbe könyesepp csillog, reszket;
Megesókolják a fakeresztet...
Halgatják némán a szelet,
Mely arra dob egy levelet.

Fejes Béla.

Debreczeni diák-szók és szólásmódok.

Ha a XVI—XVII. századbeli debreceni «nemes tanuló ifjuságot» hivatalból emlegették, honesta cohors iuventutis; cohors studiosa; scholastica juvenus, candida turba volt a címük, bár bizalmasan akkor is nebuló nevezet alatt szerepeltek.

A tanár neve a XVI. században scholae rector, míg professor csak a XVII. században. Az ifjuság legmagasabb tisztviselője senior, kinek hivataloskodása egy vagy fél évig tartott. Ennek a segéde volt a contrascriba, ki az énekre s az előadásmulasztásra tartozott felügyelni. — Azonkívül a bentlakó cohors studiosának egyik mentora az oeconomus, kinek gondja az ifjak 3 órákor való fölkelése, a világító anyag kimélése, a lárma, veszekedés megszüntetése s a magyar nyelven beszélők (hungarisantes) megbüntetése volt. Hogy a műzsafiak éjjeli békés nyugalmát mi se zavarja, minden éjszakára 2—3 vigil örködött; egyik 9—12, másik 12—3-ig virasztott s 3 órákor az oeconomust föl kellett álmából rángatni. A vigili hivatal különben büntetés volt a hungarismusért, vagyis magyar nyelvű tárgyalásért. Kivánatosabb állás volt az explorator-é, aki naponként d. e. 9 előtt s d. u. 4 előtt nyakába vevén a várost, szimatolgotott, van-e valahol vendégség vagy lakodalom, s ha ilyet fedezett fel jó torku kántordiákokkal tért be a mulatók közé, hogy dalolásukkal az alma maternak egy kis harapni valót vagy itókát szerezzenek.

A körülményekhez képest igen tisztelt állás volt a coqus-é, aki a városból az ételt szállította be a kollegiumba, hivatala 2 hónapig tartott. Ha az istenfélő civák főztjét rendeltetése helyéje juttatta az éhes diák sereg, kezdődött a lotor hivatása, ki az edénynek volt szorgalmas tisztogatója. Hivataloskodása pedig a jámbornak 3 hónapig tartott.

A senior és oeconomus segédei valának a collaborator-ok, kik tanítással foglalkozának; az ő helyüket a XVII. században a publicus praeceptorok tölték be.

A városi vendégségeken szerepeltek a cantorok a magok cantatio-ival; főkantoraik neve docti ac eximii scholae cantores. A kántorok után rangban következők neve: ornati ac eruditi scholae collegae. Az iskola polgárait a fentebb említett neveken kívül scholae cives-nek is hitták.

Iskolai ügyekben főfelügyeletet az egyházi és világi pártfogók gyakorlának, a: senatus scholasticus. Az ő jóindulatuk folytán gyarapodott

a bursa convictualis, mely a koszt költségeit fedezte; ugyancsak ők szaporiták a bursa nigra vel sacra-t, mely a külföldre menő diákoknak volt segítő pénztára, nem feledkezvén meg a fiscus scholae-ról sem, melyet a hagyományok fele illetett meg.

A főiskola középiskolai részében tanítottak a publicus praeceptorok d. e.: 6—7; 9—10 d. u. 2—3; 4—5. Ez apró schola osztályai valának: Classis rudimentaria. Classis donatarum. Classis etymologica. Classis syntactica. Classis poetica ac rhetorica. Ezek elvégzése után a diák fráter novitius is lön.

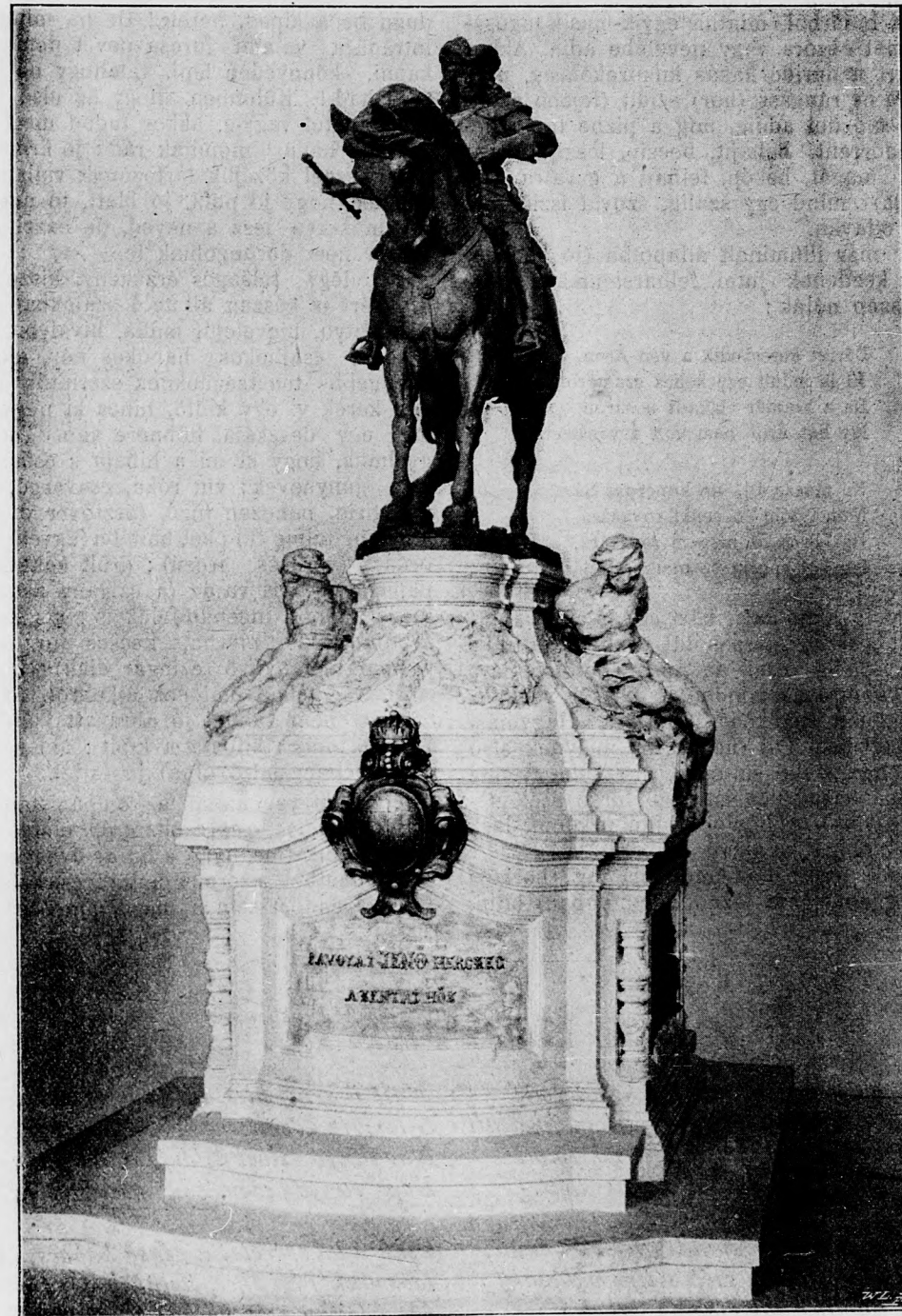
Nem tudom mennyiben volt, vagy egyáltalában szokásban volt-e a régi diákoknak coetusait (lakó szoba) nevekkal ruházni föl. Az utóbbi évtizedekben azonban kétségtelenül megvolt e szokás, miről egyik coetusnak, a ma is ugyanazon névvel nevezett Pannonia coetusnak, jegyzőkönyve tanuskodik, amelyben Eliseum coetusról is tevődik említés. Az említett jegyzőkönyv az illető coetus történetével foglalkoznék az 1870-es évektől a jelen napokig, de bizony meglehetősen soványan. Egy pár diákos meghatározást ad az iskolai élet egyes fontosabb képéről. Így a legatio (ünnepi követség) szerinte = szórakozás és multság, az electio (választás, hogy ki hova megy) = számitás és csalódás; vacatio = megnyugvás és édes visszaemlékezés időszaka. Főlemlíti az: electionalis csikóbőrös kulacsot, amelynek ürege 10 icce bort tudott magába nyelni s nedűjéből nem egy eligens nyeste le földig magát. Mert biz' a bánat-szalasztó-t (bor) akkor is körülbelül úgy megitta a debreczeni diák, mint a mai szük időben, sőt nem egyszer esett meg vele, hogy: Aurora ő nagysága ébren találta valamelyik X lábu asztalnál.

Említi a diák tüzoltóságot is, mely 1880 ápril 24-én oszlott fel. A tüzoltó zászló fölirata «tüzzel a tüzet» volt s nem hiába, mert a villás, vedres, kis botos, nagy botos ugyancsak megfelelő kötelességüknek, nemesak a kifutáson (a tüzoltók gyakorlata teljes szerszámmal és machinával a nagyerdőn), hanem a valóságos vésznel is.

Nincs ugrás a természetben. Mint azelőtt sem, úgy ma sem igen jobb a Deákné vásznánál a debreczeni diák. A délelőtti órákban biz' úgy megissza ő kelme ma is Aron lét (Aron regale bérlő Debreczenben) itókát, gügyit, zsidó furdót (mind pálinka), meg biz' ő, mert: nincs rajta göres = jól csúszik a torkon, itatja magát. Beh sokszor van pénz nélkül a valamire való

A ZENTAI HŐS SZOBRA.

A ZENTAI HŐS SZOBRA.

debreczeni diák. Pedig a természet megkívánja a murit. Ilyenkor uram Isten, mi rántana ki jobban a hinárból, mintha egyik-másik ingóságot német szóra vagy nevelőbe adja. Akkor aztán tart a d. rídó kakas kukorékolásig, nem baj, ha a ne rángass (bor) szidit (fejébe száll) is, nem mozdul addig, míg a pizbe tart: berüg, bedörrent, behajit, becsip, leszíjja vagy leszopja magát, beköp, felhajt a garatra (le-részegszik) mind egy szálíg, szóval iszik, míg totaliter odavan.

Mikor már illuminált állapotba (jó kedvbe, spicbe) kezdenek jutni, felharsannak a megszokott szép nóták:

Bőrrel kereskedik a vén Áron,
El is indult egy kehes számaron,
De a számár elakadt a sáron,
Igy hát Áron nem volt a vásáron.

Vagy:

Ne maczerálj, ne kunérozsz Sára,
Nem iszom én senki rovására,
Ha iszom is, magam rovására,
Igy hát engem ne maczerálj Sára.

Van pedig a nótázók közt egy jó éles hangu, a kedvelt; ki az egész nótát csak maga fujja, a többi pedig csak az Áron, illetőleg Sára rimeket kontrázza minden egyes sor végéhez.

A hangulat emelkedését jelzi a Hagymási Péter, Hagymási Pál (négyyszer), melynek első sora csendes szellő suttagás, második gyenge fajta szél, harmadika kavargó forgó szél, negyedik süvöltő, romboló, ordító orkánna lesz a nemes kompánia ajkán.

Szeretnél egy diák-kompániát úgy borközi állásban (nem egész józan állapotukban) látni,

csak kopogtass ajtójukon, mindjárt öt-hat borizü hang hi be vendégszeretően: bujj be, dugd be a kiped, hereir! De ha mindjárt első intrádára valami furcsa nevet nem szeretnél kapni, könnyedén lépj, valahogy ne huzd ám a lábad! Különben, hogy az első lépés veszélyein túl vagy-e, akkor tudod meg legbiztosabban, ha azt mondják rád: jó firma, jó pipa, mert ezzel közéljük tartozónak vallanak. Megeshetik, hogy jó pofa, jó blatt, jó maszok vagy jó maszke lesz a neved, de ezzel még moralliter nem dorongolnak le.

Ne légy tulságos érzékeny, hiszen kisebb hibákért is készen áll az ő szájokban társukra a félkötő, higvelejü, mafla, bivalybornyu, félbolond, csajbókos, habókos név, mert hát a gyengébb tehetségűeknek szerintük: hiányzik egy kerék v. egy küllő, nincs ki négy sarokra, lóg egy deszkája, hübnere van. Tudja ő kegyelmük, hogy ki mi a hibája s esőtől teremnek gunynevek: vin róka, csavargó, tekergő, nyulgirin, nehezen hizó, (ösztvér diák); nyakig láb, talpig fül; két ballábu (ügyetlen járásu) ordas (vörösés arezu); örült kakadu, tépett papagály, csóri vajda (a cigány arezbörü.) A lucus a non lucendo-félék is: kis hamis, kis ártatlan, kis marha, kecses ur; vasgyuró, vasmarku, fanyivó (cingár diák) minden megeröltetés nélkül ömlenek ajkukról. Akit a természet nem valami jó ábrázattal áldott meg, az szerintük: kifogta a kipit; aki szeret mulatni: selmeczki (jó pipa) jó tajték.

Isten legyen annak a kompánistának irgalmas-kegyelmes, aki ellantol, eleblábal vagy nyullá válik (megugrik a boros üvegek mellől)! Nem mentheti azt meg a tüttü, csirkefogó, Malé János (rendőr) sem a megdögönyözéstől.

A NAGYANYÓ.

Ül, messze merengve az éji homályba,
Görnyedő nagyanyánk a hárs lombja alatt
Nézi az árnyéket, mely az erdő fölött
Sötétlen vonul el, mint a hollócsapat.

Vén a hárs is immár, mindkettő megvénült,
Hej, pedig egykor ők szép s ifju valának!
Elvonult fölöttük sok vihar s kikelet —
S ők is örvendének madárka dalának.

Most is zeng édes dal a hárs korhadt ágán
S lombja között suttag bolyongó fuvalom...
Nagyanyó szívét átjárja a mult álma,
Köny ragyog szemében, mosolygó fájdalom.

Csak a hű szeretet a végső kapocs, mely
Hozzánk fűzi őket, életük határán:
Mert hát ha már holnap a jó atya keze
Ledöntené őket, idejük lejárván.

Rácz Géza

November.

— A «Tanulók Lapja» számára írta: *Gaál Kálmán.* —

Átmeneti hónap az őszből a télhez. Ezért rendszeresen esős, ködös időjárásu. A levegő hőmérséke e hónapban már gyakran esik a fagy-pont alá, de a most leesett hó még legtöbb helyen nem marad meg állandóan. A föld népének főfoglalkozása most a szántás, vetés, faültetés. Különben az esztendő kilencededik hónapja volt a rómaiaknál, nálunk pedig a tizenegyedik és 30 napból áll.

Magyar egyházi neve: Szent András hava. Az a Szent András pedig, a kiről nevét kapta, Péter apostol bátyja volt s Krisztus urunk tanítványa. Halászok voltak mindketten, de a foglalkozásukról lemondottak és követték Krisztust. Az Üdvözítő halála után szenvedett vizsontagságai bizonytalanok. Általában azt tartják róla, hogy keresztre feszítették. S épen azon X alakú keresztet, melyről azt állítják, hogy ilyenén halt meg 83-ban november 30-án Patrasban, Achaiában, nevezik róla András keresztnek. Az oroszok őt tartják apostoluknak, a skótok pedig országuk védszentjének mondják.

Ezen november 30-án ünneplendő András a néphitben, a babona országában nagy szerepet játszik. András nap éjjelén 12 órakor gyertya vagy lámpa világa mellett a kutba nézve kiki meglátja az ő jövendőbelijét; a mit ezen éjjel álmodunk, az beteljesedik stb. mert András, a szent, segít ezen álmok és balhiedelmek teljesülésében. S ha nálunk is hisznek az ilyen téves hitben, mennyivel inkább hisznek azok a népek, melyek őt patrónusoknak fogadják.

A mi Kalendáriumunk novembert Őszütő hava nevével is említi. Ebben már benne van természeti jelentősége is, mert december valóban legtöbbnyire nemcsak a tél kezdete, hanem a csillagászati tél csak a második felében kezdődik, hanem tényleg a legszigorubb tél maga. Így aztán novemberrel végződik az ős is, melyet allegorikusan oly szépen ábrázoltak már a régi rómaiak, olyan férfi vagy nő alakjában, a ki szőlővel és almával s gyümölcsökkel telt hőségszaruját tartja.

A nap e hónapban a nyilas jegyében lép. E jegy az állatkör kilencededik csillagzata. A mythológia szerint pedig e nyilas nem más, mint azon Crotus, a ki híres vadász, jó költő és lovas volt s kit Jupiter sok szép tulajdonsága miatt a csillagok közé sorozott. Rajzolták Centaurusnak (fél ember, fél ló,) a ki nyilat és ívet tart kezében. A későbbi keresztény korban e csillagzatot más meg más né-

ven is akarták nevezni, pl. Schiller egy német nemest látott benne, a XVI. században pedig Mátyás apostolnak is tartották. Ó-kori nevei még a nyilasnak: Chiron, Semivir, Arcitenens stb.

November mindjárt a r. k. egyháznak két nagy ünnepével kezdődik, u. m. Mindenszentek és Halottak napjával.

Mindenszentek napja az összes szentek emlékének van szentelve, a mit IV. Bonifácus pápa 609-ben rendelt el Rómában, IV. Gergely pedig 827 óta mindenüvé bevitt. A görög egyház ezt nem e napon ünnepli, hanem e helyett Minden vértanuk ünnepét mindig a pünkösöd utáni vasárnap.

A másik ünnep: Halottak napja. A megholtak emlékének szenteli a r. k. egyház és e napon megemlékezvén az elhunytakról, ajándékképen koszorúkat tesznek sirjukra, csendes nyugalomukért misét szolgáltatnak. Emlékünnepé Odilo apát 993-ban kezdette tenni és később II. Sylvester pápa 999-ben az egész római egyházban elrendelte ennek november 2-án való ünneplését. Korunkban e nap egyike a kegyeletes megemlékezések legszebb napjának. Mindenütt valódi keresztényies, bensős, vallásos módon ünnepelnek e napon. A sirokat feldiszipik koszorúkkal, lámpákkal s mikor megszólal az esti harangzó, kigyul ezer meg ezer fény, a városok lakói elhalt kedveseikre emlékezvén, imádkoznak sirjaiknál. A protenstánsoknál nem egyházi ünnep, de azért különösen a városok lakosai együtt ünnepelnek e napon a katolikusokkal. A hálás visszaemlékezés szép napja ez, főleg mikor látjuk, hogy hazafias, nagy reményű fiatalságunk a nemzet kimagasló nagyjainak, a félisteneknek, bölcseneknek sirjait koszoruzza meg.

November 4-ikéről, a Károly napról megemlékezünk hasznos, mert Borromeo Carlo élet-története ezzel kapcsolatban ezt megérdemli. 1538-október 2-án született milanói grófi családból. Paduában, jogász lett és 1559-ben tudor. azután apostoli protonotárius, referendárius, végül pedig nagybátyja, IV. Pius pápa milanói cardinalissá nevezte ki. Mint érsek, oly nagy befolyásra tett szert, hogy a pápa az ő tanácsának kikérése nélkül semmit sem tett. Neki köszönhették a trienti zsinat új megnyitását és a pápai felsőbbség megtartására nézve oly kedvező kimenetelét. Az ő buzgósága folytán létesültek a kath. egyházban behozott újítások

és javítások. Érseksége fővárosában, a hol 80 év óta érsek nem lakott, az egyházi disciplina végső felbomlásban állott és Borromeo, mint az egyháziak és világiak reformatora, nagy dolgokat végzett. 18 évi munkássága után egyházmegyéje az ő intézeteivel, javult erkölcsi-

vels papjaival példányképe lehetett bármely megyének. Iskolákat, szemináriumokat, klastromokat állított fel, a milánói templomot, az isztentisztelet módját ünnepesebbé tette, a népet templombajáráásra szoktatta.

(Folytatása következik.)

A közoktatás a kiállításon.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Mindjárt a küszöbön magukhoz terelik a tekinteteket azok a mythológiai jeleneteket ábrázoló, élénk színezetű képek, melyekkel az orsz. mintarajziskola gyakorló festő osztályának növendékei a falakat telefestették. Kollégáik, a szobrászok sem maradtak hátra: kiállításukból legszebb az a négy szoborminta, melyet az igazságügyminiszteri palota számára készítettek. Velük versenyt dolgoztak a szobrászati tanulmányokat formáló rajztanárjelöltek, kik számos gyönyörű rajzot helyeztek állványokra.

A különféle zeneiskolák: nemzeti zenede, orsz. zeneakadémia, magyar zeneiskola és a budai, kolozsvári, győri, debreczeni, kecskemeti conservatóriumok a maguk körébe vágó dolgokat, évkönyveket, zeneműveket, szövegkönyveket stb. állítottak ki. Mindenek közt azonban legtöbb bámulója van a három színésziskola tárgyainak, melyek Rákosi Szidi, Solyósi Elek és Horváth Zoltán vezetése alatt állanak. Szépséges kisasszonykák, déleczeg ifjak arczépei keltenek itt káprázatos poseikkal, szemrevaló alakításokkal és jelmezekkel méltán feltűnést. A «muzsafiak» al becézéző lojalis közönség sűrűen nézegeti a jövő művészeit és művésznőit.

IV.

A nagy közoktatásügyi csarnok sokat magában rejtő hajlékát ezzel izról-izre végigtanulmányoztuk. Hazai kultuszunk képének teljességéhez még két részlet hiányzik, melyek nélkül azt bajosan képzelhetnők el. Két pavillon tárja azt elő. Egyik az ép, egészséges ifju test érvényre jutásának megdicsőítője, másik az irgalmasság művét mutatja be: mint igyekszik gondos lelkek helyrehozni az akár önhibából való, akár a természet mulasztásából eredő testi és lelki fogyatkozásokat.

Az egyik, a középiskolai tornacsarnok, a közokt. csarnok tőszomszédságában fekszik. A testgyakorlás eszközeit és a kiváló sportegyesületek kiállításait foglalja magában.

Középpütt egy pompás szobor diszeskedik,

mely Szécsi mester vésője alól került ki. Hatalmasan megtermett, duzzadó izmu, athléta áll merész harczi helyzetben, megtestesítve a bevészt klasszikus szavakat; a küzdés, előretörés jeligéit: «Citius, fortius, altius». E szobor talapzatán találtak legméltóbb helyet azon magyar ifjak emlékérméi és diplomái, kik ez esztendő tavaszán elmentek az olympiai versenyekre és győztek. Közülök leginkább szembe szöknek Hajós Guttmann Alfréd diszoklevelei: ez a fiatal ember uszásban kétszer verte le a világ legkiválóbb bajnokait.

Jobbról és balról a teret mintaszerű tornaeszközök: korlát, nyújtó, mászópóznák, kötélhinta, lábtök, létra stb. tölti be. Asztalon fekszenek sportirodalmunk termékei, köztük a «Sportvilág» cz. hetilap ékes albuma, melybe Jókai Mór sajátkezűleg írta: «A saját öklünk az egyedüli szövetséges társunk.»

Nincs ember, kit ne gyönyörködtetnének a falakat borító tornaképek, a maguk vidám, erősizmu gyermek és ifju alakjaikkal. A budapesti, nagyvárad és győri tornaversenyek nagy csoportjeleneteket tüntetnek föl, az elsőből különösen megragadó az a fotográfia, mely a mi jó királyunkat ábrázolja, a mint kedvtelve szemléli a tornázó fiukat. Arczáról visszatükröződik az öröm és meglegedés. Colland Ferencz, budapesti tornatanár mintegy 30 pillanattalnyi feltételt tesz közszemlére, melyek közül lapunk is többet bemutatott. Csinosak Sztrakay Norbert vívómesternek női vívókat ábrázoló képei.

Oklevelek, elismerő diplomák és szakbavágó tárgyak hirdetik Halász Zsigmond és Oheroly Jánosnak a vívásban s Rohonczy Gedeonnak a korcsolyázásban való avatottságát. Ne feledjük el a többi szerek közt nyújtózkodó hosszúságos hőcipőket és a kolozsvári keresk. akadémia ski-clubjának képét, melyek azt bizonyítják, hogy a sportnak ezen ága is tért hódít hazánkban.

A teremben van két eszköz, melyek körül-

belül úgy viszonylanak egymáshoz, mint az ősember — melyet különben még senki sem látott — a mai halandóhoz. Két — kerékpár ez! Mily rengeteg különbség van a Fogl Lajos műgépész ez évből való takaros pneumatik gépe és a nyolczvan esztendő, otromba, két-kerekű talyigához hasonlatos fa-alkotmány közt, melyről a lábak leértek a földre! A dologban az az érdekes, hogy ez a rozzant másina gróf Széchenyi István tulajdona volt.

Szemlénk immár végére jár. Hogy azt befejezzük, még csak abba a kis épületbe kell ellátogatnunk, mely közvetlen a közoktatásügyi csarnok mellett emelkedik, 70 négyzetméter területen. Ez az emberbaráti tanintézetek pavillona. Eredetileg az ide letéteményezet tárgyakat is a nagy csarnokba szánták, ámde a helyszüke meghiusította a tervet. Így nagyrészt a közönség áldozatkész adakozása — melyhez fordultak — hozta létre ezt az első ilyenmü pavillont hazánkban.

E kisded kiállításból meghatóan tárul a szemlélő elé, mint igyekszik gyámolítani az emberi sziv és tudomány a testileg vagy lelkileg fogyatkozott gyermekeket és ifjakat. A vakok, siketnémák, hülyék, árvák, leleneczek intézetei mind képviselvék itt, sőt még a szünidei gyermektelep hasznos intézménye is. Ezeknek áldásos működését gyakorlatilag is bemutatják. Gyakorta megjelennek ugyanis tanítóikkal siketnémák és vakok: az előbbieket megszólalnak, az utóbbiak irnak, olvasnak, térképet mutogatnak és — szivet örvendeztető látvány! — kézimunkával foglalkoznak.

A vakok orsz. intézetének kiállításánál föltöbb tanulságosak olvasókönyveik, kidomborított térképeik, írógépjük és kézimunkáik, melyek a látóknak is becsületére válhatnak. A

hülyék és gyenge elméjük oktatásáról érdekes térképek és grafikai rajzok tanuskodnak; a siketnémák intézetei közül a nagy váci és kolozsvári válnak ki.

Mint az emberbaráti intézmények legeljedettebbjei, az árvaházak kiállítása foglal el itt legtöbb helyet. Hazánk 82 árvaháza közül 14 ad világos képet e jóságos intézményről. Legszebb ezek közül a budapesti gazdasszonyoké, a protestánsoké és izraelitáké, helyes fogalmat nyujtanak az épület-berendezésről és beléletről a nagyszabenyi, szombathelyi s kézdívásárhelyi árvaházak.

A női kézimunkák tekintetében azonban a palma az apácza-intézeteket illeti meg. Az innen kikerülő munkáknál különbet még a leg-szörszálhasogatóbb pedánság sem követelhet. Dicsérettel emelhetjük ki a budapesti Mária-apácza, a löcei irgalmas nővérek és a malackai Pálffy intézet kiállításait. A Károlyi gróf-asszony által fentartott gyermekmenhely-egyesület tanulságos rajzokban mutatja be a híres istvántelki kertészképző intézetet.

Elhaladva a férjhezmenendő leányok kiházasítására alakult Gizella-egyesület, a magyar izr. kézmű és földművelési iskola stb. intézmények áldásos ténykedésének táblázatai, kimutatásai mellett, még a budapesti szünidei gyermektelep-egyesület kiállítását nézzük meg. És képzeletünk önkénytelenül fölidézi azokat a százakra menő apróságokat, kik soványan, betegesen, véznán mennek el és a jó táplálás, üde levegő, szórakozás folytán vidáman, kigömbölyödött orczával, az élet pirjával jönnek vissza. Négy bábú elég bizonyosságát adja ezen örvedetes átalakulásnak. Egy minta pedig az egyesület hegybányai telepházának berendezését látatja.

K. A.

(Vége.)

Az égiháboru.

— A «Tanulók Lapja» számára írta: Bóbita Endre. —

(6.)

A megelőző cikkben a villámnak csakis a látószervünkre való hatásáról szoltunk, hátra van még, hogy annak a halló szervünkre gyakorolt hatásáról vagyis a mennydörgésről emlékezzünk meg.

A legegyszerűbb kísérlettel is meggyőződhetünk róla, hogy két különnemü elektromosságnak egyesülése nemcsak elektromos szikra, tehát fény jelentése mellett, hanem a villamos szikra nagyságához képest kisebb-nagyobb csattanás, tehát hang kíséretében megy véghez.

Valamint az elektromos szikrában megtaláltuk a villám mintaképét, úgy a szikra hangjában megtaláljuk a mennydörgésnek a képmását. A mennydörgés ugyanis nem más mint a villámnak a hangja, mely majd egyszerű csattanás, majd pedig huzamosabb dörgés alakjában jelentkezik.

A mennydörgés hangjának fizikai oka Plauté szerint abban van, hogy a szemben álló ellentett elektromosságok heves egyesülése, egyrészt a levegőt ketté hasítja, másrészt rögtöni melegítő hatásával az utjába eső vízpárákat elpárolog-

tatja és így a légtengerben légritka tért támaszt, melybe a szomszédos részek különben is megsűrített levegője roppant sebességgel betódulva egymással összecsap és létesíti a levegőnek azon erős megrázkódtatását, melyet mi dörgésnek mondunk.

Ha az elektromosságok kiegyenlítődése felhő és föld között megy véghez, vagy köznyelven szólva, midőn a villám becsap, a dörgés mindig hirtelen, szaggatott csattomásokból áll, ellenben elnyújtott tompa és többször megújuló dörgésben nyilvánul.

A dörgésnek tartóssága a hangnak, a levegőben való aránylag lassu terjedésében találja magyarázatát. A villámok ugyanis gyakran több kilométer hosszúságnak (több kilométernyi távolságban lévő felhők között menne véghez), a hang pedig a levegőben csak mintegy 330 m. sebességgel terjed és így a villám távolabb fekvő pontjaiból a hang nem egy időben érkezik hozzánk. Ami pedig a dörgésnek tapasztalt megújulását illeti, az a hangnak, részint a felhőkön, részint a hegyeken való többszörös visszaverődéséből származik, miből kifolyólag, mi ugyan azt a hangot két vagy többször halljuk. Ez legközönségesebb neme a többszörös hangvisszaverődésnek.

Kísérleti tény továbbá, hogy az elektromos szikra fénye és hangja egyidejűleg jön létre; ha villámlás alkalmával mégis azt tapasztaljuk, hogy a dörgés hangja csak rövidebb, hosszabb idő múlva követi a villámot, ez egyszerűen a fény és hang terjedéseinek különbségében találja magyarázatát, mert a fény mperezenként több mint 3000.000 km-nyi sebességgel halad és így mi a villámot úgy szolván keletkezése pillanatában látjuk, míg a hangot csak később hallhatjuk.

Ismervén már most a fény és a hang terjedési sebességét, képesek vagyunk a villám feltűnése s a reá következő dörgés között elmúlt időből a zivataros felhő távolságára következtetni; Ugyanis a hány mperez mulik el a villám és dörgés között annyiszor 330 mnyi távolságban van tőlünk a villám keletkezésének helye. Ebből egyttal azt a következtetést is vonhatjuk le magunknak, hogy a mely villám feltűnését láttuk, annak csapásától nem kell többé félnünk, mert a csapás a villám feltűnésével egyidejűleg következik be.

A villámcsapás áldozatait tehát agyonjuttatnak mielőtt a villámot látták volna.

Ezt jegyezzék meg magukban különösen azok, akik a villámlástól nagyon is rettegnek;

(Vége)

VEGYESEK.

A szegedi főgymn önképzőköre okt. 25-én tartotta első rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. körvezető Sáfrán József tanár az alapszabályokat ismertette. 2. Becker Mihály VIII. o. t. az alakuló és megnyitó gyűlésről szóló jegyzőkönyvet olvasta fel. 3. Az életkorokról. Felolvasta Thomay Ernő VIII. o. t. 4. Tóth Kálmán: Előre. Eléggé sikerülten szavalta Friedrich Andor VII. o. t. 5. Horváth Dénes VIII. o. t. bírálta Backer Mihály VIII. o. t. «A fenséges a Zalán futása»-ban cz. dölgozatát s azt érdemkönyvbe méltónak találta. 6. Vörösmarty «Maroth bán» cz. drámájának V. felvonásából részlet. Sikerülten szavalta Timina Zoltán VIII. o. t. — Az idő előrehaladottsága miatt két pont elmaradt.

Tanulmányi kirándulás. A kaposvári állami főgymnasium ifjusága október hó 21-én Somogyvárra rándult, hogy megtekintse a nem régen kiásott kupavári romokat. Az ifjuságot Adamecz Gyula grófi tiszttartó üdvözölte az állomásnál. Azután az ugynevezett «Lajos» forráshoz ment a 150 főből álló csapat, hol a reggeli elköltése után, Knoor Gyula somogyvári lelkész szivreható szavakkal adta tudtára az ifjuságnak, hogy e hely elnevezése a megboldogult Széchenyi Lajos gróf nevével van összeköttesben, a ki e helyütt szokott tanulni. Miután a tiszttartó ur érdekes magyarázatot fűzött az e vidéken bőven termő turfához, lassankint felmerültek a távoli ködben a balatoni hegyek, végül megláthatta az ifjuság kirándulásának tulajdonképeni ezéjját: a kupavári romokat. Az ifjuság odaadó lelkesültséggel hallgatta a lelkész ur magyarázatait. Majd ének következett s ezután az ifjuság bevonult Somogyvárra, hol megtekintvén a gyönyörű grófi kastélyt megebédelt. A délután folyamán a somogyvári olvasó körbe mentek az ifjak. Estefelé zenészó mellett vonult az állomásra a diákesapat, hol külön vonat várt már rá. A bucsu beszédet Knoor Gyula tartotta, melyre Dánielovics János igazgató válaszolt. Szívélyesen megköszönte a nem várt vendégszeretetet s megéljenezte a lelkes vezetőket. A vonat elrobogott s fél nyolcz volt, mikor Kaposvárra értünk.

A pápai ev. ref. főisk. ifjusági képzőtársulat I. hó 18-án tartotta II. rendes gyűlését Csomasz Dezső alelnök vezetése alatt. Választmányból hiányzott Parragh Gábor. Mult gyű-

lés jegyzőkönyve felolvasatván, hitelesítést nyert. 1. A társulat lapfelügyelőkké választja: Markovics Ferencz, Friedländer Adolf VIII. o. t. Kozma Ferencz VII. o. t. Szigethy József VI. o. tanulókat. 2. Rácz Gyula olvassa «Arany J. mint balladairó» című székfoglalóját. 3. Csomasz Dezső bírálja az 1 sz. Allegoria cz. verset; véleményét a választmány elfogadja s a művet felreteszi. 4. Szántó Gyula bírálja a 2 sz. «Népdal» cz. verset; véleményét a választmány elfogadja s a művet felreteszi. 5. Szücs József III. é. pn. szavalja a «Szeptember végén» cz. költeményt Petőfitől; szavalása részben sikerült. 6. Sörös Béla bírálja a 4 sz. «Egyedül» cz. költeményt azon feltétellel, ha szerző kijavítja, a választmány a művet megdicséri. Ezzel a gyűlés névsor olvasása után véget ért.

A pécsi főgimnázium önképzőköre ft. Zalai tanár ur elnökleite alatt folyó hó 18-án tartotta rendes gyűlését. — Elsőnek Réder K. VIII. o. t. lépett fel Vörösmarty «A vén cigány» című költeményével. Utána Hanuy Ö. VI. o. t. szavalta el «Kerényi Frigyes» című költeményt Szász K.-tól, őt követte Schneider K. VII. o. t. ki Kossuth egyik beszédjét szavalta. Most a tiltkár olvasta fel terjedelmes jelentését, melyben jelentette, hogy eddig összesen 6 mű érkezett be, melyek mind prózaiak. Jelentése folyamán felolvasta a kitűzött pályatételeket, melyek számra nézve fölülmulják az előbbeni évben kitűzötteket. Felolvasásra került «Az égbolt és az emberiség» című sikerült természetrajzi értekezés, melynek szerzője Hábermann A. VII. o. t.

A dévai áll. főreáliskola «Salamon» önképzőköre okt. hó 17-én gyűlést tartott Ferencz Gyula tanár ur elnökleite alatt. Jegyzőkönyv felolvasása után T. Szabó M. VII. o. t. szavalta Arany J. «Dalnok bujá»-t. Majd Brázovay K. VIII. o. t. olvasta fel «Arany J. Katalinjának elenzése» című csinos tanulmányát. Utánna Gerey Gy. VII. o. t. szavalta Reviczky Gy. «A pénz» című költeményét. Bérzsenyi D. ódaköltészetét Monocki Gy. VIII. o. t. ismertette. Utánna Hartman M. VII. o. t. adta elő Garay J. «Bánk bán» című költeményét nagy hatással.

Az eperjesi ev. főgymn. «Magyar társaságának» 1896. okt. 25-én tartott gyűlésének sorrendje. A mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után felolvast, Szobel Ferencz VII. o. t. «A mohácsi vész okai és következményeiről». Herkely Lajos VIII. o. t. bírálja «A német hanza (németből szabadon)» című munkát. Janish Lajos VI. o. t. bírálja «Szent László

és Nagy Lajos (történelmi párhuzam)» című munkát, érdemfoka: középszerű. Szavaltak: Csányi Kálmán VIII. o. t. «Mikes» (Lévay); érd. f: középszerű. Bella István VII. o. t. «Koldus ének» (Arany), érd. f: középszerű. Mauritz Győző VII. o. t. «Ebed után» (Petőfi), érd. f: jobb. A főjegyző közzé tette a jövő gyűlés napirendjét és azután feloszlott a gyűlés.

A szolnoki magy. kir. állami főgymnasium «Verseghi» köre f. hó 25-én tartotta első ülését Balogh Péter felügyelő tanár jelenlétében Kléger Sándor elnökleite alatt. Az elnöki megnyitó s titkári jelentés meghalgtása után Klein Jenő szavalta el a «Szép Ilonka» cz. költeményt. Szavalata többek hozzászólása után «egyszerűen» elfogadtatott. Ezt követte a «Verseghi élete s működése» cz. golgozat felolvasása, melyet kiadtak bírálatra. Szerzője: Szentgyörgyi Géza VIII. o. t. Lelkes éljenezést aratott Czukor Béla VI. o. t., ki a «Honvéd özvegye» cz. költeményt szavalta el. Némi vita után, a bíráló tagok a felügyelő tanár véleményéhez csatlakozva, dicsérettel való elfogadásra érdemesítették. A gyűlés az alapszabályok szétosztásával végződött.

FEJTÖRŐ.

— Jutalmazott pályamunka. —

1. Számítási kérdés.

Egy kereskedő bizonyos mennyiségű cukrot akart vásárolni, de mivel az ár magasnak tetszett, egy ideig várakozott. Ez alatt a cukor tonnjának ára 55 frttal emelkedett; tehát kénytelen volt ugyanannyi cukorért 3025 frtot fizetni, míg korábban a pénzért $\frac{3}{4}$ tonnával többet kapott volna. Hány tonnát vásárolt?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik az az altáji törzs török ágához tartozó mohamedán nép az Ázsiában, a mely az Áral tótól egész a chinai határig, de leginkább Turkesztánban lakik?

3. Történelmi kérdés.

Melyik az a község, hol a magyar hadsereg Jellasich horvát bánnal megütközött? Mikor történt ezen ütközet? Jellasich az ütközet után fegyverszünetet kért és azután hova szökött?

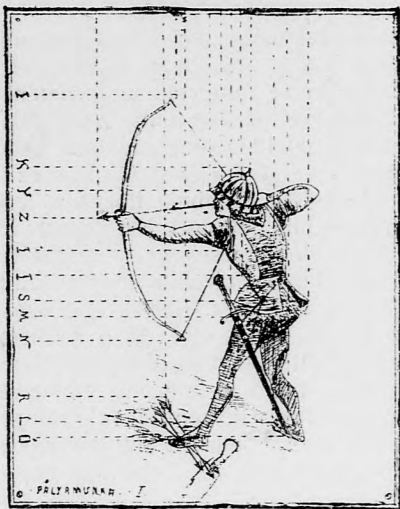
4. Természetrajzi kérdés.

Melyik egy éves növény az, a melynek levele sötétzöld; virágja világos sárga, négyszirmu, 4 hosszabb és 2 rövidebb porzóval; magva sötét, feketés? Melyik rendbe tartozik?

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve azon vegyületnek, a mely előfordul a légyölő gombában, faeczetben, előáll bőrhulladékok erjedésénél stb. Szintelen folyadék, átható szaga, savanyu ízű; vízzel, alkohollal, aetherrel elegyedik? Hány foknál forr?

6. Képrejtvények.

IRODALOM.

Magyar nyelvőr, szerkeszti Simonyi Zsigmond, egyetemi tanár. E folyóirat legutolsó füzetéből való a lapunk mai számában közölt *Debreceni diák szók* című cikkelyt a Nyelvőr szerkesztője előzékeny figyelemből szerkesztőségünknek közlés végett átküldött. A Nyelvőr e számának érdekes cikkei még: Alany és állítmány; Az idegen szavak nyelvünkben; A Budapesti Hírlap ortológiája. Irodalmi rovat. Nyelvújítási adatok, magyarázatok; idegen csemeték, kérdések és feleletek. A szerkesztőség a következő kérdéseket veti fel, melyeket ajánlunk olvasóink figyelmébe: 1. Mondja-e a nép: *híni, szieni, ricni, hicta, szicta, óvhat*, szókat *v* hanggal? Mely vidéken mondják: *nöitnk, növés, főitnk, fővés,*

fővő, fővetlen? s hol mondják: *nöitnk főitnk, főlö, főtelen?* Hol mondják *bosszant, bosszankodik bosszu* s hol *bosszant, (bosszant, bosszint!) bosszankodik vagy bosszankodik bosszu?* A gyűjtők a kérdésekre való feleleteket az egyes szók megvilágosítására szolgáló példákkal hiven, az egyes vidékek kiejtése szerint másolják le s minden egyes, magyarázatokkal kísért szót külön, más-más papirosszetre írva küldjék be a Nyelvőr szerkesztőségének: Budapest, New-York-palota. (A Nyelvőr szerkesztőségének kérdéseit folytatjuk.)

Szerkesztői telefon.

L. G. A mi jó, az mind számíthat nyomdafestékre. A tudósítást beküldheti. B. S. «A mult, jelen, jövő» szakgatott sorokban írt próza, nincs benne rythmus. Mint vers tehát nem közölhető. Rotter F. A 7-ik osztályu tanuló házi olvasmányai a következők legyenek: Balassi válogatott költeményei. Ilosvai, Toldi, meg Szilágyi és Hajmási szép históriája, Gyergyai Argirusa, Vörösmarty Csongor és Tündéje, Zrínyi A török áfium ellen való orvosság, Mikes Törökországi levelek, Csokonai Dorottya, Kármán Fanny hagyományai s a Nemzet csinosodása, Kazinczy: Pályám emlékezete, Kőlcsey Erdei lak s a gyermekgyilkossággal vádolt nő védelme; Körner Zrínyije s Kőlcseynek erre vonatkozó bírálata. Arany: Naiv eposzuk, Zrínyi és Tasso, Gyöngyösi munkái. Beöthy Zs. Képes Irodalomtörténetének első kötete. K. H. Sz. fehérvár. A fordítás silány próza. Zombor. Lapunk a közokt. miniszterium által az ifjúságnak ajánlott lap lévén, az egyes intézeteknek kultur-história szempontból érdeklőkben kell, hogy legyen az önképző-köri tudósítások beküldése, a melyekért ez idő szerint külön díjazás nem jár. Ha ezeket a jelentéseket díjaznánk, tessék elhinni, hogy az ország minden iskolájában szívesen akadnának tudósítók, s ha ekkor 112 iskola jelentését közölnénk, mit tartalmazna a lap? elég volna-e a 16 oldal? Pedig a quod uni iustum, alteri aequum elvénél fogva így járnánk. A lap megindításakor volt róla szó, de akkor annyi tudósítást kaptunk, hogy fel sem használhattuk. Ilyenféle tudósításokért napilapok sem fizetnek. Emlékezés. Sajnáljuk, hogy a különben csinos dolgozatot nem közölhetjük, mert erről a tárgyról már volt készletben cikkünk K. Z. Pápa. A vers talán beválik. Macte puer! Önnek van tehetsége, ne lankadjon, dolgozzék. A kör tagjai pályázhatnak. Cs. F. «A legfőbb parancs»-ot festék alá adjuk. H. L. Eperjes. A t. p. egy tudósításért korai volna. Ha tíz előfzetőt gyűjt, azonnal megindítjuk. Névtelen kérdézőkódésekre nem válaszolunk. — A lap szétküldésére vonatkozó felszólalások, címédítőtátások s előfizetési pénzek nem a szerkesztőségbe, hanem a kiadóhivatalba (Teréz-körút 23.) küldendők. Több kérdésre a jövő számban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 6808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiunai tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

A kiállítás tanulságai.

(*) A kiállításnak, mely nemzeti létünk történetében soha el nem múló hatással marad meg, november 3-án bezárták kapuit. Az a tündérkert, mely a szebbnél szebb épületek egész seregével délszaki növényeinek s virág-szőnyegek pompájával, színjátzó ugrókjával elragadott bennünket, nemsokára eltűnik s csak gondozott utai fognak még egy ideig emlékeztetni arra a panorámára, a melyet ebben az életben még egyszer elő állítani nincs hatalmunkban.

Mindaz, amit láttunk, magyar kéz munkája; magyar izlésre, magyar szorgalomra s törekvésre vall. Amit a műipar és háziipar, közlekedés és folyamhajózás, mezőgazdaság és állattenyésztés, erdészet, bányászat és kohászat felmutatott, elég bizonyítéka a magyar nép kulturális törekvéseinek, melynek hatása, megbecsülhetetlen eredményei hosszú időn fennmaradnak s teljesen elenyészni sohasem fognak.

A művészetek fejlődése pedig olyan eredményt tüntet fel, mely egyes ágaiban, az építészetben, festészetben, szobrászatban nemcsak meglepő, hanem elismerésre és tiszteleltre méltó.

Alig van köztetek, magyar tanulóifjúság, a ki ezt a mi büszkeségünket képező kiállítást ne látta volna. Akik láttatok, örvendjétek, hogy szerencsések voltatok együtt látni annak a munkának és szorgalomnak eredményeit, a mely munkán szétszórva egy nemzet szorgalmas keze dolgozott. Mikor az a távoli vidéken, talán egy kis faluban élő nép ezen dolgozott, sem azt nem tudtuk, hogy az a munkás ember van-e a világon, sem azt, hogyha van, dolgozik-e.

Ebből azt a tanulságot merithetitek, hogy mikor ti most az ország egyes intézeteiben szorgalmasan, becsületesen tanultok s jövő életpályátokra készültök, ismeretlen semmik vagytok ugyan, — de ha eljön az idő, mikor ti összeálltok és szellemi munkátok eredményét mutatjátok be a világnak, akkor együttvéve a nemzet intelligenciájának adjatok hü képét, a melyről az idegen nemzetek kénytelenek lesznek elismerni, hogy a magyar nemzet műveltség, képzettség s tudomány dolgában is elismerésre méltó.

Mint egyesek alig kelthettek tán figyelmet: együttvéve, tömörülve, összeállva ti vagytok és lesztek a nemzet intelligenciájának képviselői. A legkisebb deak is számít ebben a képben, mint az igénytelen fakanál a kiállításban, melyet egy felvidéki tót ügyes keze faragott s melyre szükség volt, mint szükség van a koszoruban a fűszálra, hogy a kép teljes legyen s az ellentétek kiegészítsék egymást.

Amit tanulsz, azt komolyan és alaposan tanul meg, ne végezz felületes munkát — ne legyen törekeny, gyöngé, értéktelen a te tudásod még az iskolában sem.

Készülj arra a kiállításra, melyen nemzedetek mutatod be szellemed produkcióit, hogy e nemzet büszke legyen fiaira, s ha az idegen jön azt megítélni, megbírálni, az is kénytelen legyen elismerni, hogy Magyarország nemcsak az ipar-és művészetek terén tart lépést a külfölddel, hanem lelki műveltsége, tudása s képzettsége is arányban van a szorgalmas kéz produktumaival.